

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nebrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrletni let Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

„Jutro“ in pravilnik o delavskih zaupnikih.

»Jutro« se je v letošnji 18. številki ponovno zaletelo na »Navodila za volitev delavskih zaupnikov« in ga po svoje imenuje pravilnik o obratnih zaupnikih, ki pa sploh ne obstoja. Navodila je ocenilo tako, kot je bilo od »Jutra« pričakovati, namreč da na njih ni našlo trohice dobrega in izjavilo, da je »pravilnik« (t. j. navodila) nesprejemljiv.

»Jutro« je po svoji mentaliteti še vedno v tistih starih časih, ko je vladal slab običaj, da se je lopnilo po nasprotniku in se na njegovem delovanju ni pustilo obveljati ničesar, kljub temu, da je bilo morda dobro. Mislimo, da ve »Jutro« že iz svoje skušnje, da ima vsaka palica dva konca in da utegne včasih en konec zadeti tudi tistega, ki jo vihti.

Iz »Jutrovega« članka bomo vzeli le najbolj krivične trditve in jih primerno osvetlili.

Morda ve »Jutro« jurist, da mora imeti vsak pravilnik ali uredba za podlago zakon. Podlaga »Navodil« in »Poslovnika« pa je zakon o zaščiti delavcev, ki je delo tedanjega ministra dr. V. Kučkoveca, takrat še samost. demokrata. — Vemo, da bi minister dr. Gosar svoja navodila rad izdelal boljše kot jih je, če bi mu v mnogih važnih vprašanjih ne stal na poti omenjeni zakon, preko katerega v nobenem slučaju ni mogel iti; sicer bi postavil v nevarnost navodila in poslovnik, da bi jih sodišča proglasila za protizakonite.

Dobro bi bilo, če bi »Jutro« smpatja malo pogledalo v »Pravico«, kjer smo o tem in onem (n. pr. tudi o uredbi o dajanju podpor nezaposlenim delavcem) že marsikaj povedali.

»Jutro« je v členih 1 do 21 (navodil ali poslovnik?) ugotovilo »možnost«, da delodajalci institucijo obratnih zaupnikov sploh onemogočijo oz. neljube jim zaupnike odstranijo. Ugotoviti moramo, da o tem omenjeni členi ne govorijo. Zavarovati institucijo obratnih zaupnikov in zaščititi zaupnike pa navodila in poslovnik nista mogla v izdatnejši meri kot zakon o zaščiti delavcev, ki je delo demokratskega ministra. Saj vendar ne misli »Jutro«, da morejo iti navodila in poslovnik preko zakona. Zakaj pa ni zakon določil obvezne volitve delavskih zaupnikov, potem bi te institucije ne mogel nikdo izigrati? Obratni zaupniki bi morali uživati vso zaščito zakona, da se jih ne sme preganjati in da se brez bojazni za izgubo kruha zavamejo za svoje sotrpine v obratu. Podjetnik, ki odpusti zaupnika se kaznuje po § 123 točka 9 zakona o zaščiti delavcev z globo 100—3000 Din, pri ponovni prekršitvi pa poleg tega še z zaporom od 15 dni do dveh mesecev. Če se vam ta sankcija ne zdi dovolj velika, zakaj pa tedanji minister ni določil še višje? Nehote dobimo vtis, da »Jutro« pisec nima niti malo pojma o zakonu o zaščiti delavcev, navodila in poslovnik pa je samo površno pregledal, da piše s prozornim namenom.

Seveda drugo vprašanje pa je, če se ta zakonski predpis tudi v resnici izvršuje. Ne smemo spustiti iz vida velike možnosti, da podjetnik lahko odpusti neljubega zaupnika s pretvezami, ki z njegovo zaupniško funkcijo nimajo prav nobene zveze.

Popolnoma gotovo je, da se delavci pri volitvah delavskih zaupnikov ne bodo dali vplivati od podjetnika, če so stanovsko zavedni in strokovno organizirani. Institucija delavskih zaupnikov predpostavlja stanovsko zavest in strokovno organizacijo. Zato je ravnotako popolnoma gotovo, da se v obrate, ki zaposlujejo večina neorganizirane delavce, institucija delavskih zaupnikov ne

bo uvedla, če izvajamo izjemen in sporadičen slučaj, da bi se volitve vršile pod pritiskom kapitalista. V tem slučaju, in samo v tem slučaju bi podjetnik vsilil delavstvu svoje zaupnike.

Jutrovemu člankarju tudi ni prav, da je na prvi seji obratnih zaupnikov navzoč lahko (ne: mora) tudi delodajalec, kar se popolnoma sklada s tem, kako pojmuje funkcijo delavskih zaupnikov že zakon o zaščiti delavcev v čl. 109 sam, kar ponavlja poslovnik v čl. 5 in kar jedrnatno izraža v čl. 6: Delovanje delavskih in nameščenjskih ima posredovalno-pomirjevalni značaj. Zaupniki so javni organi, kar se vidi že iz smisla posameznih členov zakona, njihovo delovanje ne sme biti strankarsko obeleženo, ampak objektivno. Čuvati ima interese delavstva in na miren način v sporazumu s podjetnikom izboljševati njihov položaj v obratu. To je ono, kar člankarju ne gre v glavo, ker misli, da se da izboljšanje za delavstvo doseči le s štrajkom, pozablja pa pri tem, da ravno štrajki utrjujejo vedno večje nerazpoloženje med podjetnikom in delavstvom in širijo mržnjo, od katere pa ima vedno ravno kapitalist večji profit.

Dalje piše »Jutro«: Po besedilu pravilnika so volitve obratnih zaupnikov javne (podčrtano!) Ne moremo drugače, a ugotoviti moramo, da je vodil člankarja pri vsem njegovem članku zloben namen. Zakon o zaščiti delavcev določa v čl. 111: Volitev delavskih zaupnikov se vrši z neposrednim, tajnim glasovanjem... Isto ponavlja čl. 8 navodil. Do sklepa, da so volitve javne, je moglo priti samo »Jutro«. Če se bodo volitve izvedle v skladu s določili navodil, o javnih volitvah pač ne moremo govoriti. Kje je »Jutro« pobralo določbo, da morajo biti glasovalne ovojnice (kuverte) perforirane, nam je uganka, kajti tega določila ni najti nikjer; morda je bila »študija« o delavskih zaupnikih napisana po kakem prastarem osnutku, ki je ostal pri »Jutru« še izza ministrovanja njihovega človeka.

Iz nekaterih določil, ki jih ne razume ali namenoma napačno tolmači, pride člankar do sklepa, da je besedilo navodil površno zato, da se ne bodo nikdar izvajala.

Čisto razumljivo je, da pravila niso mogla rešiti vseh slučajev in vseh možnih vprašanj, ki se pa dajo prav lahko rešiti v smislu pravil.

Res čudno, zelo čudno, da so se »Jutru« začeli delavci naenkrat tako smiliti. Izraža celo neko neprikrito nerazpoloženje napram podjetnikom. Večkrat povdari misel, da so navodila napravljena delodajalcem v korist, delavcem pa v škodo. Končno pa jih proglasi i za delavce i za delodajalce za nesprejemljive.

Članek je poln z ničemer dokazanih trditev in išče probleme in težave tam, kjer jih ni.

»Jutro« stori boljše, če svojo rubriko »Socialna politika« izpusti ali pa vsaj izbere bolj resnega sotrudnika.

Političen pregled.

V Belgradu je že nekaj časa sem zelo živahno, ne toliko v skupščini, ampak izven nje. Vukičević je povabil Radiča v vlado. Radić je bil v prvem hipu takoj za vstop v vlado, čez noč pa se je premislil in drugi dan izjavil, da ne more sprejeti »nesramnih« pogojev predsednika vlade Vukičevića. Njegovi prijatelji so ga nato na zahtevo Pribičevića kar hitro odpravili v Zagreb, da ne bi naredil kake neumnosti. Vedeti

treba, da so vstop Radiča v vlado pod pogoji, ki so mu bili stavljeni, želeli višji faktorji. Radikalni in Jugoslovanski klub sta imela dve skupni seji, na katerih sta obravnavala davčni zakon. — Da bo prišlo v Demokratskem klubu enkrat do odkritega razračunavanja, je postajalo vedno bolj jasno. Je res malo čudno, da klub na eni strani sodeluje v vladi, na drugi strani pa zopet vodstvo kluba pripravlja nove kombinacije. In prišlo je do boja: Davidović — Marinković. Davidović je sklical v petek 27. jan. sejo kluba, ki pa se ni vršila, ker je manjkala več kot polovica poslancev. Seja je bila preložena na ponedeljek 30. januarja. In se je začelo. Na Davidovičev uvodni govor, ki je bil precej odločen, je z enako gesto odgovoril Marinković. Govore skoro vsi poslanci: eni za Davidoviča, drugi za Marinkoviča. V ponedeljek še nobenega rezultata. V torek se bitka nadaljuje. Davidovičevci iščejo že nekake kompromisne rešitve. Marinkovičevi pristaši so odločno proti sodelovanju z Radičem in Pribičevićem. Tudi v torek še ni prišlo do formalne odločitve. Borba se nadaljevala. Kakor je iz vsega očitno, da se ustvarjata v parlamentu dve fronti: Vukičević, Korošec, Marinković, Spaho in Davidović, Radić, Pribičević.

V torek, 31. januarja je zasedala narodna skupščina. Na dnevnem redu je bil davčni zakon, katerega del smo pričeli že v zadnji številki in prinašamo nadaljevanje danes. Po kratki predhodni debati je bil zakon v načelu sprejet z 182 proti 72 glasovom. Davidović in njegovi ožji prijatelji so se glasovanja zdržali. Za zakon so glasovali poslanci Jugoslovanskega in Narodno radikalnega kluba in poslanci Demokratske zajednice. — Proračuna ljubljanske in mari-borske oblasne skupščine sta potrjena. V ljubljanski oblasti se pričnejo pobirati oblasne take s 1. februarjem

Novi davčni zakon.

(Dalje.)

5. Davek na plače.

Ta davek se plačuje po dvojni tabeli, in sicer tisti, ki imajo mesečno plačo po eni tabeli, in tisti, ki imajo tedensko plačo, po drugi tabeli. Ti tabeli se sicer bistveno med seboj ne razlikujeta. Kakor pri prejšnjem načinu obdavčenja, je tudi tukaj vpeljan eksistenčni minimum, in sicer 400 Din na mesec za davkoplačevalca in za vsakega otroka po 100 Din na mesec. Če odbijemo eksistenčni minimum za davkoplačevalca, se plačuje davek od tedenskega dohodka po sledečem načinu:

Od dohodka 48 Din davka 1 Din; od 49—72 Din — 1.50 Din; od 73—96 Din — 2 Din; od 97—120 Din — 2.50 Din; od 121—145 Din — 3 Din; od 146—168 Din — 4 Din; od 169—192 Din — 4.50 Din; od 193—216 Din 5.50 Din; od 217—240 Din — 6.50 Din; od 241—264 Din — 7.50 Din; od 265—288 Din — 8.50 Din; od 289—312 — 9.50; od 313—336 — 10.50; od 337—360 — 11.50; od 361—384 — 12.50; 385—408 — 14; od 409—432 — 15; od 433—456 — 16; od 457—480 — 18; od 481—504 — 19; od 505—528 20.50; od 529—552 22; od 553—576 — 23.50; od 577—600 25; od 601—624 — 27; od 625—648 — 28.50; od 649—672 30; od 673—696 — 32; od 697—720 — 34.50; od 721—744 — 36; od 745—768 — 38; od 769—792 — 40; od 793—816 Din 40 Din itd.

Od mesečnega dohodka je plačevanje približno isto kakor po prvi tabeli, le za podlago služi celokupni mesečni dohodek. Eksistenčni minimum davkoplačevalca je tudi 400 Din mesečno. Kdor ima na mesec dohodkov po odbitku eksistenčnega minimuma do 200 Din, pla-

ča davka 4 Din; od 201—300 Din 6 Din; od 301—400 — 9; od 401—500 — 11; od 501—600 — 14; od 601—700 — 17; od 701—800 — 20; od 801—900 — 23; od 901—1000 — 27; od 1001—1100 — 31; od 1101—1200 — 35; od 1201—1300 — 39; od 1301—1400 — 43; od 1401—1500 — 48; od 1501—1600 — 53; od 1601—1700 — 58; od 1701—1800 — 63; od 1801—1900 68; od 1901—2000 — 74; od 2001—2100 — 80; od 2101—220 — 86; od 2201—2300 — 92; od 2301—2400 — 98; od 2401—2500 — 105; od 2501—2600 112; od 2601—2700 — 119; od 2701—2800 — 126; od 2801—2900 — 133; od 2901—3000 — 141; od 3001—3100 149; od 3101—3200 — 157; od 3201—3300 — 165; od 3301—3400 — 173; od 3401—3500 — 182; od 3501—3600 — 191; od 3601—3700 — 200; od 3701—3800 — 209; od 3801—3900 — 218; od 3901—4000 228; od 4001—4100 238; od 4101—4200 248; od 4201—4300 258; od 4301—4400 — 266; od 4401—4500 275; od 4501—4600 — 283; od 4601—4700 291; od 4701—4800 300; od 4801—4900 — 309; od 4901—5000 Din — 318 Din itd.

Dopolnilnega davka pri obdavčenju plač ni.

6. Davek od slučajnega dohodka.

Davek na plače velja le za redne in že vnaprej določene dohodke. Določila tega davka pa obremenjujejo dohodke, ki so slučajnostni: nagrade od bilanc, od ugodnih računskih zaključkov, provizije. Ta vrsta davka bo redkokdaj zadela delavske sloje, ker zadeva bolj tako zvani finančni svet: ravnatelje tovarn in drugih podjetij, upravne svetnike itd.

Torej te osebe bodo plačevale davek od takih dohodkov po naslednji tabeli: Na dohodke do 5000 Din — 3%; od 5000—10.000 Din 4%; od 15.000 Din 5%; od 25.000 Din 6%; od 50.000 Din 7%; od 75.000 Din 8%; od 100.000 Din 9%; od 125.000 Din 10%; od 150.000 Din 11%; nad 150.000 Din 12%.

Plače viničarjev in vinska kriza.

V vinogradniških krogih, predvsem v veleposestniških, je splošno ukoreninjeno mnenje, da postane vinogradniško gospodarstvo rentabilno le, ako so plače viničarjev in delavcev čim nižje. V vsem današnjem gospodarskem sistemu, kateremu je tako ali tako vključeno tudi vinogradništvo, stremi za čim večjo produkcijo in čim večje dohodke na eni in za čim manjše izdatke na drugi strani. Tak je danes splošen svetovni sistem gospodarstva in do pičice preračunanega profitarstva v vinogradništvu.

Nekvarno vinogradniškemu kakor tudi splošnemu gospodarstvu bi se moglo izvajati stremeljevo po čim manjših izdatkih. To dokazovati ni naša naloga. Da se da izvesti, je nedvomno. To vemo mi, prav dobro pa tudi vinogradniki. Nikakor pa ne more nihče trditi, da je gospodarstvo koristno in prav, ako je delavec čim slabše plačan. Taka trditev ne drži niti iz splošnega gospodarskega vidika.

Pomisliti je treba samo, da se posledice nizkih plač ne očitujejo le na naravnost prizadetem delavcu — viničarju, ampak na vseh tistih, ki so z njim v gospodarskih odnosih kot prodajalci. Kupec pa je zmiraj le oni, ki ničesar nima, a vsega potrebuje — delavec. Zato je tudi delavec največja kupna moč! Danes ne živimo več v blagovnem, ampak v visoko razvitem denarnem gospodarstvu. Za denar vse kupujemo, za denar vse prodajamo. Prodajalec je le tisti, ki razpolaga z blagom in kmetijskimi pridelki.

Da je to res, temu gotovo ne more oporekati noben podjetnik in tudi noben vinogradnik. Toda, današnji kapitalistič-

ni gospodarski red gre v svoji brezobzirnosti tako daleč, da hoče to največjo kupno silo popolnoma upropasti, v kolikor je še ni. Kruto se moti podjetnik, ki misli, da je tako postopanje njemu in prospehu njegovega podjetja v dobro. Kapitalistični podjetniki, ki diktirajo delavcu, ki nima drugega kot svojo golo delovno moč, plačo, s katero se komaj preživlja, škodujejo s tem največ ravno samim sebi.

Posebno viničar ima danes sramotno nizko plačilo za svoje delo. Le kar primerjamo viničarske plače s cenami obleke, obutve, živila itd. in prišli bomo do stvari, da se mora zavzeti nad njimi tudi največji reakcionar. Pri največji delavnosti in varčnosti viničar ne more nakupovati niti najnujnejših življenjskih potrebščin. Tako je vsak viničarski možski nujno prisiljen, da je izučen ene, če ne več obrti, ter da potem kot samouk izdeluje samemu sebi obleko, čevlje, dela posodo, pohištvo itd., ker ga življenjske razmere nujno tirajo, da mora imeti, za nakup pa ni denarja. Ali niso potem samo zaradi nizkih plač viničarjev prizadeti vsi manjši obrtniki v tisti okolici, ali ni samo za tegadel prizadet trgovec v tako vinorodnem okolišu, kjer se ga bedna masa izogiblje, ali pa mora trpeti na dolgovi in upih, ki so mu jih tako naložili pridobitni krogi. Zopet, ali ni prizadet ravno vsled tega kmetovalec, ki ne more spraviti na trg svojih pridelkov, dočim ga že onstran njegovega plota gleda sestrada in obupana množica ljudi, ki bi njegove pridelke radi kupili, pa nimajo denarnih sredstev.

Prizadeti so pri tem tudi vinogradniki sami. Na domačem trgu bi mogli razpečati veliko več svojega pridelka, ako ne bi bilo toliko splošne mizerije. Nizke plače viničarjem so ukradene skupnosti!

Izkušnje so pokazale, da so tiste pokrajine, v katerih dajejo delavcu poštene in človeka dostojne plače, mnogo bolj bogate, kot pa tiste, ki si skušajo z izmaganjem delavstva nagraditi premoženje. Vsak podjetnik in s tem tudi vinogradnik, ki znižuje plače, bodisi iz profitorskih namenov, bodisi, ker misli, da to zahteva prospeh gospodarstva, ni pravi gospodarski človek in škoduje samemu sebi. Tak vinogradnik ravno sam v neki meri in na poseben način ustvarja samemu sebi vinsko krizo na domačem trgu. Ravno plače delavcem-viničarjem po Din 1.50 (mariborska okolica), Din 4, Din 5, Din 10 na dan so največ povzročile vinsko krizo, ker se je s tem onemogočil konsum vina. To pa ne samo od strani viničarjev, ampak mnogo bolj od strani drugih, katerim bi viničar pri človeka vrednem zaslužku dal zaslužiti, oziroma zamenjal denar za blago.

Za odpravo gospodarske krize, katere le del je vinska kriza, je nujno potrebno, da se delavcem da pošteno in pravično plačilo in s tem gospodarsko ter moralno stanje izboljša. Drugače bodo ostala vsa prizadevanja za splošno vsestransko povzdigo bedne viničarske mase zastoj, bodo ostala le teorija. Kdor je uničen gospodarsko, je v veliki meri

uničen tudi duševno. To mora vsak vinogradnik odkrito priznati in dejansko uvaževati.

Dokler se sramotne plače viničarjem ne bodo izboljšale, si ne sme in ne more nihče osvajati pravice, spodbikati se nad viničarji, češ, da premalo gledajo in skrbijo za vinograd in gospodarja. To bi bilo mogoče storiti le iz ljubezni. Ako pa hočeš biti vsestransko pravičen, tega v večji meri od nobenega viničarja pri tako slabem plačilu ne moreš zahtevati. Kdor je odkrit, bo tudi priznal! »Ljubezen se ne začne šele tedaj, kadar je pravi-

vica izgovorila zadnjo besedo,« tako je dejal dr. Krek.

Zato je nujno potrebno, da se pri uveljavljanju viničarskega reda v celem obsegu upoštevajo utemeljene zahteve viničarjev za pravično plačilo v denarju, ki se mora v doglednem času splošno uvesti. To gotovo, kakor je iz vsega zgoraj navedenega razvidno, ne bo v korist le viničarju samemu, ampak tudi vsem drugim, obrtnikom, trgovcem, kmetom in vinogradnikom. In uprav to dejstvo je treba pri razmotrivanju teh vprašanj na eni in viničarskih zahtev na drugi strani, predvsem upoštevati.

Strokovna organizacija.

KAJ JE STROKOVNA ORGANIZACIJA.

Strokovna organizacija ni nobena zavarovalna ustanova ali dobrodelna stvar za kak razred ljudi. Strokovna organizacija je skupnost svobodnih ljudi za doseg njihovih pravic. Je pokret celega stanu, ki hoče svojim članom priboriti upoštevanje v gospodarskem in političnem življenju. Kdor se radi tistega prav za prav malenkostnega mesečnega prispevka strokovno ne organizira — še ni spoznal pomena stanovskega pokreta in vrednosti svoje lastne osebe.

Iz centrale

Delavska zbornica sestavlja statistiko o višini mezd in delovnem času delavcev in nameščencev. Važnost take statistike nam ni treba posebej utemeljevati, ker je njena pomembnost jasna, če hočemo pravilno presojeti gospodarski in socialni položaj delavcev in nameščencev in ugotoviti, kako se izvaja — osemurnik.

Za sestavo mezdne statistike se bo poslužila Delavska zbornica raznih virov, kot uradnih podatkov pri Inspekciji dela, pri OUZD in informacij, ki jih bo dobila iz večjih obratov. Da bo pa statistika točna, mora sodelovati pri zbiranju gradiva tudi delavstvo, oziroma njegove strokovne organizacije.

Sodelovanje delavcev in nameščencev pri sestavi mezdne statistike smatramo za najbolj uspešno, če bi dobili od vseh organizirancev izplačilne liste (kuverte).

Zato pozivamo vse člane, da pošljejo svoje plačilne liste potem svojih skupin nam in jih bomo mi oddali naprej Delavski zbornici. Na vsakem izplačilnem listu je označiti v kakšnem svojstvu (poklicu) je delavec, oziroma nameščenec zaposlen pri podjetju.

Krajevnim organizacijam.

Nekatere krajevne organizacije JSZ še niso naročile knjige »Žena z zaprtimi očmi« v razprodajo. Naj to takoj store. — Skupine in plačilnice, ki še niso poslale novo izpolnjenih pristopnic, obračunov in članarine, naj to store vsaj do 5. februarja t. l. — Skupine, ki še niso imele občnega zbora za spremembo pravil, naj istega skličejo dne 12. febr. t. l. in pošljejo prepis zapisnika takoj Jugoslov. strok. zvezi v Ljubljano, ki bo

nova pravila vložila na oblast. — Vse organizacije so prejele navodila za volitve obratnih zaupnikov, zato pozivamo vse, da takoj ukrepejo potrebno za te volitve. Navodila se naj dobro prouče, če je pa kaj nejasnega, dajte informacije Jug. strok. zvezi. — Nabirajte novih članov med delavci in novih naročnikov za »Pravico«. Naj ne bo krajevne organizacije, ki bi stalno vsak teden v tem ne napredovala. Naša moč je v strumni in številni organizaciji zavednega delavstva in v močno razširjenem tisku ter dobrih voditeljih.

Volitve delavskih zaupnikov.

V zmislu zakona o zaščiti delavcev ima delavstvo pravico izvoliti si v vseh podjetjih svoje zakonite zastopnike-zaupnike. To se pa v večini podjetij ni zgodilo, ker ni bilo še pravilnika o volitvah teh zaupnikov, ki ga zakon predvideva. Sedaj je minister za soc. politiko dr. Gosar izdal pravilnik o volitvah in pravilnik o poslovanju delavskih zaupnikov, tako, da se bodo vsako leto meseca januarja vršile po obratih volitve delavskih zaupnikov. Letos se bodo te volitve izjemoma v smislu naredbe ministra za soc. politiko vršile do konca meseca marca. »Inspekcija dela«, »Delavska zbornica« in strokovne organizacije so k tem volitvam že pristopile. Organizacije Jugoslovanske strokovne zveze so že prejele brošuro s pravilniki in prva navodila; prihodnje dni pa prejmejo še konkretna navodila, kako volitve izvesti in formularje raznih vlog in objav, ki so s tem v zvezi. Vse organizacije se po tem ravnajo. — Je pa še mnogo obratov, kjer je zaposleno naše delavstvo, ki pa ni organizirano in si mora izvoliti svoje zaupnike in ne sme dovoliti, da pridejo na tako važna mesta naši nasprotniki. Pozivamo te delavce, da se takoj obrnejo z dopisom na Jug. strok. zvezo v Ljubljani, Stari trg 2-I. za navodila. Funkcija zakonitih zaupnikov je silno važna in jih kot takih podjetja ne smejo preganjati in odpuščati. Zato na delo za naše zaupnike!

Za brezposelne. V smislu uredbe, ki jo je izdal minister dr. Gosar, imajo brezposelni, ki so bili v enem letu štiri mesece ali v dveh letih osem mesecev zaposleni, pravico za dobo 6 tednov do brezposelne podpore pri »Borzi dela«. »Borze dela« so prakticirale tako, da so

dajale podporo za 6 dni v tednu. Ker je bilo tako tolmačenje nepravilno, je na intervencijo »Jug. strok. zveze« dal minister dr. Gosar »Borzam dela« navodilo, da naj se izplačuje podpora za 7 dni v tednu, t. j. za 42 dni v enem koledarskem letu in ne samo za 36 dni. Da se izognejo brezposelni nepotrebnim neprilikam, naj se prijavljajo Jugoslovanski strokovni zvezi.

Mariborsko okrožje

Maribor. V petek, dne 3. februarja ob pol 8 zvečer se vrši na Koroški cesti števil. 1 sestanek skupine šoferjev. Ker bo na dnevnem redu sprejem poslovnika za skupino, prosimo sigurne udeležbe. — Pripr. odbor.

Rudarji

Hudajama. Ze pred nekaj tedni je bil od ravnateljstva izdan razglas, v katerem se naznanja rudarjem, da bodo odpuščeni vsi tisti, ki bi vršili kako obrt izven rudarske službe, bodisi na svojih domovih ali pa drugje. Ali je ta razglas umesten? Vzemimo delavca rudniškega delavca, ki je oženjen, ima 5 otrok, ter zasluži dnevno 40 Din, to je na mesec po 25 dni 1000 Din. Od tega se mu odbije za bolniško in prov. blagajno in davek 100 Din, tako da mu ostane 900 Din. S tem mora živeti družino in oblačiti otroke za v šolo. Tako je skušal marsikateri od pomoči svoji družini s tem, da je po svoji službi delal pri kmetu ali zidarsko ali mizarsko delo ter tako prislužil krompirja ali fižola itd. Na ta način si je prihranil toliko denarja, da je mogel kupiti obleko. Vsak pameten človek mora priznati, da je prava umetnost, preživljati številno družino s tako majhno plačo. V bodoče pa bodo morale družine naravnost stradati, ako si bodo hotele nabaviti najpotrebnejšo obleko. Želeti bi bilo, da se ta prepoved dela prekliche.

Kovinarji

Jesenice. Naša skupina je imela 15. januarja svoj redni občni zbor. Posebno dobro ni bil obiskan. Manjkalo je predvsem tistih, ki poznajo strokovno organizacijo samo v kritiziranju, nikakor pa pri delu in žrtvah. Potek občnega zbora je bil stvaren, kar je bil dokaz, da se udeleženci zavedajo težkega položaja, v katerem smo. Poročila odbora so bila sprejeta z zadovoljstvom. Izvolil se je odbor, po večini stari; tukaj bi bilo želeli izprememb, kar bi odgovarjalo tudi današnjim razmeram. Največ zanimanja je bilo pri točki o snovanju krajevnih fondov. Zedinili smo se v sledečem: Članarina centrali in za časopis znaša za ženske 9 Din, za moške 10 Din; krajevni bolniški fond: ženske 50 par, moški 1 Din; brezposelni fond: ženske 50 par, moški 1 Din. Skupno znaša to za ženske 10.50 Din, za moške 12.50 Din mesečno. Poleg tega se osnuje prostovoljni bolniški fond z mesečnimi prispevki 5 Din, iz katerega bi člani prejemali po 6 mesečnem vplačevanju dnevno 5 Din, pri obveznem fondu pa en dinar dnevno, torej skupno 6 Din. Ako se pa nabere primeroma močen fond, se pa podpora zviša,

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Globoki pomen napačnega gospodarstva in sedanji človeški družbi.

Današnje gospodarstvo v človeški družbi je zgrajeno na temelju čim večjega dobička. Kako globoko je zašel kapitalistični duh — duh dobičkolovstva v človeško družbo vidimo lahko v tem, ker je zašel ne samo v sloje tistih, ki imajo, ampak enako v sloje delavcev. Tudi ti niso proti dobičku, če so ga deležni sami. In vendar je uprav dobičkolovstvo, ki vodi človeško družbo v propast. Ono je, ki nujno in po svoji naravi povzroča konkurenco. Konkurenca je navadno vzrok in povod znižanju delavskih plač, ker na ta način ostane dobiček podjetnika isti. Dobičkolovstvo povzroča običajno veleprodukcijo po načelu: čim večja produkcija, tem večji dobiček. Za oddajo te nadprodukcije so potrebni novi trgi in potrebne postanejo kolonialne dežele. Boji za nove trge in kolonije se imenujejo z drugim imenom vojske, ki pridejo seve na dan z lepše donečimi nagibi.

Oglejmo si za danes podrobneje samo našo prvo trditve, druge pridejo pozneje na vrsto.

Optimistični pisatelji smatrajo sedanji način veleprodukcije in veleprodaje, kakor se uveljavlja v moderni industriji in trgovini severne Amerike kot nekaj trajnega in blagrujejo države, ki so prišle tako daleč. Vendar pa ta stvar ni tako sijajna, kakor se to dozdeva na prvi pogled.

Zivljenje v Združenih državah je n. pr. v sedanjih razmerah precej dražje kakor v drugih državah, kjer te veleprodukcije še ne poznajo. In prav cene so, ki bodo odločevale v tem vprašanju za ali proti veleprodukciji. Dandanes namreč ljudje pogosto več plačujejo za izdelke veleprodukcije, kakor ob času ko so jih izdelovali v malih množinah ali celo na roko. Očividno dokaz je to, da gospodarstvo, ki je osnovano na dobičkolovstvu ne pa na dejanski potrebi, kar bi moralo biti, polagoma samo sebe uničuje.

Recimo, da neko malo podjetje izdela dnevno 20 medenih kljuk in da postanejo ti izdelki znani vsled svoje trpežnosti in natančne izdelave. Rezijski stroški znašajo za kljuko 10 Din, pro-

dajajo se pa po 20 Din. Ker sta v podjetju zaposlena le dva delavca in so izdelki že toliko znani, da se konsumenti sami obračajo na trdniko, so stroški prodaje zelo majhni.

Nekega dne lastnik podjetja opusti. Ustanovi se delniška družba, ki prevzame podjetje ter ga sklene povečati. Sklenejo sezidati tovarno, ki bi proizvajala dnevno do 10.000 enakih kljuk. Proizvajalni stroški se seveda zelo znižajo, toda za prodajo toliko izdelkov je potrebno organizirati prodajo po celi deželi. Za glavnega ravnatelja družbe izberejo podjetnega moža, ki sicer ni finančno udeležen pri podjetju pa vendar znan kot dober trgovec. Ta ustanovi v celi vrsti mest filijalko, ki imajo edini nalog čimveč blaga spraviti med ljudi. Najeti morajo seve celo vrsto potnikov, ki hodijo po trgovinah in poudarjajo važnost in pomen izdelka, predavajo po raznih društvih o »kulturnem« pomenu novih kljuk itd.

Ta način prodaje omogoči v resnici, da se proda dnevno okoli 10.000 kljuk, obenem pa seve neizmerno zviša prodajne stroške. Da se kljub tem omogoči dobiček, se zviša cena izdelkov od 20 na 40 Din. In seveda za prodajo tega

dražjega izdelka je potrebno prodajne stroške zvišati ali pa znižati plače delavcem.

Tako nastopi trenutek ko mala produkcija zavije vrat veleprodukciji. V raznih krajih se ustanove taka podjetja, ki skrbijo le za krajevne in resnične potrebe, ter proizvajajo le toliko, kolikor trg zahteva. Proizvajalni stroški so lahko večji, toda prodajni stroški neprijemno manjši, zato lahko cene izdelkom znatno znižajo od običajnih 40 Din na 30 Din ali še nižje. Konkurenca povzroči končno bankrot podjetja. Plače delavcem ni več možno znižati, ker so že itak na skrajno nizki meji, prodajni stroški se pa le večajo, čimveč je tu konkurenca.

Zgodovina ameriškega gospodarstva življenja to potrjuje. L. 1900. je znašalo število bankrotov ameriških tvežnikov približno toliko kot on angleških in francoskih skup, leta 1926. se je število ameriških bankrotov več kakor podvojilo. Pohlep po prekomernem dobičku tako pogosto uniči ves dobiček. Gospodarstvo se bo moralo zopet vrniti k edino pravemu regulatorju konsumu, in le tako more ozdraveti.

ali pa prispevki v bolniški fond znižajo. Dalje je sklenil odbor na svoji prvi seji, da se bo držal strogo pravil in opozarja članstvo, da prispevke točno odračunava, da bo poslovanje v redu. Zamudnikov pri plačevanju prispevkov se ne more upoštevati v pravicah, kar je razumljivo; kdor ne pozna dolžnosti, se odreka pravicam. Uradne ure skupine so vsako nedeljo in praznik v pisarni Kat. del. doma na Savi od pol 10 do 11 dopoldne. — V sredo 8. februarja se vrši sestanek skupine — skioptično predavanje o Rusiji. Predava tovariš Križman. Tovariši, vaša dolžnost je, da bo sestanek dobro obiskan. Pripeljite še druge s seboj!

Oblačilni delavci

Jarše. Pred tedni so si tukaj v predilnici ustanovili delavci in delavke strokovno organizacijo Jugoslov. strok. zveze v zaščito svojih gospodarskih interesov. Organizacija lepo napreduje, česar so se pa gotovi ljudje ustrašili in ustanovili protidelavsko organizacijo in sicer tovarniško (podjetniško), kakršne so že skušali drugod organizirati ravna telji in drugi, pa se niso obnesle. Zato imenujejo zavedni in pravi delavci take organizacije »rumene organizacije«. — Menda je gospoda napravila to organizacijo zaradi volitev obratnih zaupnikov. Tudi prav. Če hoče imeti podjetje trenje v tovarni naj ga pa ima. Zavedne delavke si bodo za svoje zaupnice izvolile prave delavske zastopnice.

Domžale. Naša organizacija se dobro razvija in utrjuje. Stalno raste od tedna do tedna naše število. To pa ni čudno, ker nas je položaj sam prisilil do tega, da smo stopili skupaj v zavest, da posameznik danes ne pomeni nič v skupnosti, organizaciji pa je lahko vse. Prepričani smo, da ni daleč čas, ko bo delavstvo vse kamniške doline združeno v svojem bataljonu pod zastavo Jugoslovanske strokovne zveze. Kadar bo to, tedaj nam bo lahko urediti naš položaj tako kakršnega kot enakovredni ljudje tudi zaslužimo, ker pošteno delamo.

Železničarski vestnik.

Iz intervencij. Z ozirom na novi delavski pravilnik, ki delavstvu ne prinaša ničesar dobrega, je sklical osrednji odbor sestanek zaupnikov in članov Prometne Zveze, na katerem se je razpravljalo o tem pravilniku in se je sestavila potrebna vloga na Jugoslovanski klub z najvažnejšimi protipredlogi. Istotako se je vložil primeren protest proti znižanju draginskih doklad in zvišanju cen za režijske karte. Nadalje se je zahtevalo, da se čimprej izplača relutum za službeno obleko, kakor tudi, da se še zaostala obleka naknadno podeli.

Naši protipredlogi. K novemu delavskemu pravilniku so se vložili od strani Prometne Zveze potrebni protipredlogi. Radi omejenega prostora objavljamo samo najvažnejše točke: V II. kategoriji delavcev se naj uvede še ena vrsta delavcev in to so polkvalificirani in strojni pom. delavci, za katere se je izdelala posebna tabela v smislu čl. 40, ki je nekako srednja med obrtniki in navadnimi telesnimi delavci. Delovni čas naj velja enako za vse delavce, posebno pri sekcijah se mora oškodovati delavce, ki prenašajo orodje, in sicer se mora tiste delavce, ki pridejo ranije v službo, da postavijo orodje ob pričetku dela na določeno mesto, zvečer prej odpusti od dela. Tistim pa, ki morajo zvečer po končanem delu zopet dostaviti orodje v shrambo, se pa mora dovoliti, da pridejo naslednji dan nekoliko kasneje v službo. Vsak pomožni uslužbenec, ki izpolni 21. leto starosti ter je odslužil kadetsk rok, oziroma je od tega roka oproščen, postane stalen, ako je nepretorgoma eno leto v službi. Plača, ki je določena v čl. 40 se mora zvišati v razmerju kupne vrednosti dinarja na svetovnem trgu. Vsako čezurno delo se naj računa s 50% povška ob normalnih delovnih dnevih. Istotako se mora plačevati delavcem, ki delajo izven svojega stalnega dela najmanj 3 km daleč, navadna dnevna mezda s 50% povškom. Mojsterski izpiti naj odpadejo. Istotako naj odpadejo ocene. Pri dopustih se spremeni le to, da pripada dopust že, ko dovrši eno leto službe. Med kontumacom naj pripada osebu celotna plača. Vsled mobilizacije in vojne, kakor tudi vsled poklica k orožnim vajam naj dobiva oženjen delavec celotno njegovo

dotedanjo dnevno mezdo. Za pokojninski fond naj državna uprava plačuje enak prispevek kot pa delavec. V upravnem odboru naj bo članstvo zastopano v enakem številu in od vseh direktij, kot jih imenuje minister za promet. Pravico do pokojnine si pridobi članstvo z izpolnjenimi 8 leti službe, in sicer mu tedaj pripada 34% od njegove dotedanje plače kot pokojnina. Z vsakim pol letom se pa pokojnina zviša za en in pol odstotka, tako da doseže v 30 letih službe 100% pokojnine. V ta fond plačuje delavec 3% od svoje dnevne mezde. — V kolikor bodo naši protipredlogi upoštevani, bo pokazala bodočnost.

Ugotovitev. »Glasnik železničara i brodar«, glasilo UJNZB, v št. 2, z dne 15. jan. 1928., piše na strani 3.: »Predsednik Djordjević otvorio je sednico u 10.45 sati i pozdravio prisutne delegate. Zatim, pre prelaza na dnevni red objavljuje, da je Radnički Pravilnik potpisan i obnarodovan (objavljen) u Službenim Novinama 31. dec. 1927 god. Izjavlja zahvalnost (podčrtali mi). Gospodinu Ministru Saobraćaja i ostalim merodavnim faktorima, koji su nam izašli na susret, da se u poslednjem času ovo pitanje reši.«

Torej, na eni strani se ministru zahvaljuje, da je izdal tak pravilnik, na drugi strani se zahvaljuje centralnemu odborniku Udruženja v Belgradu g. Milanu Jojiću, da je dosegel uspeh, da je ta pravilnik podpisal. No v Sloveniji pa Udruženjaši sestavljajo protipredloge. Brez komentarja.

Krekova mladina.

Iz centrale. Podružnice, pošiljajte statistike in članarino točno! Naznanila o prireditvah, sestankih in predavanjih morajo biti v centrali do vsakega ponedeljka, da morejo iziti v »Pravico«. — Opozorjamo na plenarno sejo dne 5. februarja ob 9. dopoldne na Starem trgu 2. Točno! — »Ognja« št. 1 je zmanjkalo. Oglašajo se še vedno novi naročniki. Zato naj delegati podružnic prineso na plenarno sejo vse preostale izvode!

Ljubljana. Sestanek se vrši v petek 3. februarja ob 8 zvečer. Razgovor o reorganizaciji. — Poslovni tečaj se bo vršil od 5. do 12. februarja.

Ljubljanski Grad. Tudi med nami se je začelo v minulemu letu zanimanje za zdravo krščansko, kulturno društveno življenje. Ustanovili smo zato podružnico Krekove mladine, katere namen je in ostane, gojiti med svojimi člani krščansko socialistično vzgojo. Prvo izvoljeni odbor ni docela zadovoljil članstva. Članstvo je zato na prvem rednem obdobjem zboru, ki ga je sklical centrala 22. januarja izvolilo novi odbor, ki odgovarja duhu Krekovcev. Na obdobjem zboru sta poročala o namenu Krekove mladine tovariša Edi Kocbek in Tone Krošelj. Priporočala sta pred vsem tesnejšo zvezo med podružnico in centralo in pospešitev medsebojnega zaupanja ter ljubezni v našem društvenem življenju. — Odločna volja novoizvoljenega odbora je: 1. da nudi vsem članom s pomočjo centrale dovolj kulturnega in smotrnega razvoja za spoznanje krščansko socialističnega življenja in primerne razvedrila; 2. da premaga v začrtanem delu vse predstoječe ovire; 3. da odpravi vse nedostatke, ki so se napravili dosedaj v podružnici na račun interesov Krekove mladine. Splošno se čuti hrepenenje po res pravi Krekovi družini.

Zalog-Šp. Kašelj. Podružnica je gostovala 29. januarja v Sneberjih z igro »Sin«. Polna dvorana ljudi je navdušeno pozdravljala delo naših Krekovcev.

Sneberje-Zadobrova. Občni zbor podružnice se vrši na Svečnico ob 2. dopoldne pri g. Černetu v Sneberjih.

Moste. Krekova socialna šola se vrši v petek 3. februarja. Prizadeti: točnost! Jesenice. V soboto 4. februarja predavanje Krekove socialne šole.

Sv. Jedert. Predavanje se bo vršilo 12. februarja. Udeležba dolžnost!

Velenje. Sestanek se vrši 12. februarja v Društvenem domu. Iz Ljubljane pride poročati tov. Marjanca Rozmanova. Tovariši, tovarišice! Agitirajte za častno udeležbo!

Maribor. V ponedeljek, dne 6. februarja priredi Krekova mladina v Mariboru skioptično predavanje ob pol 8 zvečer na Koroški cesti št. 1. Vabljeni vsi člani Jug. strok. zveze. Za člane Krekove mladine je udeležba obvezna. — Odbor.

Delavska zveza.

Centralno tajništvo Delavske zveze je pričelo znova z rednim poslovanjem. Zato prosimo vse Okrajne delavske zveze, da nam pošljejo nove naslove svojih tajnikov oziroma članov, na katere naj pošiljamo dopise.

V mnogih krajih so se ustanovile nove Okrajne delavske zveze. Kjer še nimajo potrjenih pravil, naj nam takoj sporoče, da jim pošljemo tiskovine in damo vsa potrebna navodila za njihovo delovanje.

Vse Okrajne delavske zveze pozivamo, da skličejo še ta mesec občne zbere. Dan občnega zbora naj sporoče centrali (Stari trg 2, Ljubljana). Ako žele govornike za občni zbor ali sicer kako zborovanje, ga jim bo centrala po možnosti poskrbel; treba pa je pravočasno javiti, ker zadnji dan je težko dobiti govornika.

Naše geslo bodi: v vsak delavski kraj Delavsko zvezo! Svoje težnje bo le delavstvo znalo tolmačiti; uveljavilo pa jih bo politično ravno po svojih Delavskih zvezah.

Vič. Občni zbor naše Delavske zveze se bo vršil 16. februarja ob pol 8 zvečer. Dnevni red: Poročilo odbora, volitev novega odbora, razgovor o razmahu organizacije in slučajnosti. — Vabljeni vsi. — Odbor.

Vič. Sestanek krščanskih socialistov se je vršil 20. januarja. Udeležencev je bilo nad 50. Poročilo o položaju je podal tov. Marinček. Na koncu sestanka smo se tudi razgovarjali o naši Delavski zvezi in splošno mnenje je bilo, da se mora razširiti po vsej viški okolici.

Papirnica na Količevem.

Čudeži se gode v papirnici na Količevem! Kakšni? Delovodje, dosedanjí najhujši nasprotniki delavskega gibanja, so postali prvoboritelji za delavske pravice! Čudno, si bo kdo mislil, taka sprememba! Gola resnica! Sestavili so namreč nekako listo in letali od delavca do delavca in silili vsakogar, naj se podpiše. Ženskam so govorili tako, moškim drugače; vsem pa: »Podpisati se morate! Zakaj, so povpraševali delavci. Prišlo je od vlade, prišlo je od glavarstva, da se je treba podpisati. Ko so tako z goljufijo in pritiskom dobili nebroj podpisov, so šele na deski objavili: Volitev delavskih zaupnikov ne bo, ker se je dosegel sporazum.

Seveda, silno radi bi videli, da ne bi bilo volitev, ker volitve vodijo delavci sami. Boje se, da delavci ne bi spoznali, da tudi sami nekaj morejo in smejo.

Človek se mora vedno učiti; tudi iz sleparij, ki jih drugi uganjajo na njegov račun. Zato pa, kadar pride kaj novega, naj vsakdo povpraša zastopnike organizacije ali na Količevem, ali v Radomlju, v Jaršah, Viru, Dobu. Ti mu bodo že razložili, kako in kaj.

Predstoječe volitve delavskih zaupnikov, ki se bodo ta in prihodnji mesec vršile po tovarnah navzlic podobnim sleparijam — saj jih bo vodile Delavska zbornica — naj pa vsem, ki še stoje izven vrst organizacije, dajo poguma in jih privedejo v naše vrste. Volitve same nas tako rekoč silijo v organizacijo. Ta nam je zaslomba proti goljufijam z našimi pravicami, ta edina nas more res družiti in nas učiti, do si moremo zboljšati položaj. Zato korajža in pogum! Nas je vsak dan več!

Tedenske novice.

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za december in januar, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma za dva meseca naprej. Skupno torej 15 dinarjev. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, smo pa poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebej prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu nakazani znesek, da jim ne bo treba lista ustaviti. Uprava.

Posnemajte! Slovensko rudarsko društvo sv. Barbare v Sallaumines je darovalo za tiskovni sklad »Pravice« 50 (petdeset) frankov. Obenem je nabral tov. Rudolf Zupančič iz Mericouret-Co-

ron, Pas de Calais v Franciji 10 novih naročnikov za »Pravico«. Iskrena hvala. Uprava »Pravice«.

Žena z zaprtimi očmi je danes najbolj iskana knjiga med široko publiko. Vsled tega mora imeti to knjigo vsaka knjižnica in vse knjigarne. Knjiga se dobi pri Jug. strok. zvezi v Ljubljani, Stari trg 2-1. za 20 Din broširana in za 27 Din v elegantni vezavi.

Skupščina Delavske zbornice za Slovenijo se bo vršila 12. februarja v Ljubljani. Najvažnejša točka dnevnega reda je razprava o proračunu za leto 1928-29.

Zastrupljenje cele rodbine. V bližini Ptuja je umrla cela rodbina posestnika Horvata, obstoječa iz očeta, matere in petih otrok za zastrupljenjem. Kaj je povzročilo zastrupljenje, še ni dognano. Govori se, da se je zastrupila rodbina s pokvarjeno vodo, pokvarjenimi klobasami ali pa s pokvarjenim zajčjim mesom.

Kje se bere največ »Pravice«? K tozadevni notici smo prejeli iz Črne poročilo, da je tam 18 naročnikov »Pravice« in torej ne spada v krajem, ki imajo pod 10 naročnikov, kakor je bilo razvidno iz tozadevne notice.

Število brezposelnih v naši državi. Po podatkih osrednjega urada za zavarovanje delavcev je znašalo število brezposelnih v naši državi meseca novembra lani 96.716, meseca decembra pa 62.627. Podatki se nanašajo seveda samo na pri zavodu zavarovane delavce. Celokupno število zavarovancev je znašalo koncem lanskega leta 530.337.

Kitajci v Mariboru. Uprava mesta Belgrada je poslala v Maribor 25 Kitajcev, ki naj bi jih poslali preko meje v Avstrijo. Dalj časa so bili v Mariboru že zaprti, vendar jih policija ne more imeti na dolgo pod ključem. Ker pa ne dobijo vizumov, jih bodo do končne odločitve porazdelili po raznih večjih krajih mariborske oblasti.

Za vajence se smejo sprejemati v bodoče samo »pismeni« dečki. Minister za trgovino in industrijo je izdal naredbo, po kateri se smejo sprejemati v bodoče kot trgovski in obrtniški vajenci samo dečki z osnovnošolsko izobrazbo. »Nepismeni, ki so bili sprejeti že pred to naredbo, se morajo naučiti tekom učne dobe privatno pisati in čitati ter dokončati nato strokovno vajeniško nadaljevalno šolo, sicer ne morejo postati pomočniki. Sicer je pa ta naredba za naše kraje spričo naših kulturnih razmer tako rekoč brez pomena.

Smrtna nesreča. Matilda Plessl se je zdravila v bolnici v Subotici. Ponoči je ušla v bolniški srajci in opankah iz zavoda in brodira po ulicah. Končno je prišla na pokopališče, kjer je padla v ooprt vodnjak. Drugi dan so jo dobili tam mrtvo.

Električni tok ga je ubil. V tovarni za vagono v Brodu ob Savi je električni tok usmrtil 22 letnega delavca Jurija Ivaniča.

Lokomotiva mu je odrezala obe nogi. Pekovski pomočnik Josip Šlang iz Vukovara je na glavnem kolodvoru v Zagrebu pomotoma šel mesto proti glavnemu izhodu proti železniškemu skladišču. Pri tem ga je zagrabila lokomotiva in mu odrezala obe nogi.

Strela ubila dva brata. Brata Marko in Nikola Markovič sta se vračala iz gozda v dve uri oddaljeno domačo vas Krstac (Hercegovina). Med potjo, sredi polja, ju je iznenadila nevihta. Stopila sta pod neko bukev. Nenadoma je udarila v bukev strela. Oba brata sta obležala pri priči mrtva.

Zalosten dogodek na svatbi. V Novi vasi pri Veliki dolini na Dolenjskem se je pretekli teden vršila pri Mihi Hembriku svatba. Na prežo je prišlo tudi več fantov, ki so se nekateri tudi našemili v ženske. Ko so pili vsi skupaj iz škafa vino, je nenadoma nek fant udaril 50 letnega Jurija Kovačiča po glavi tako, da se je takoj zgrudil. Z veliko težavo se je ranjenec privlekel domov, kjer pa je vsled krvnega pritiska na možgane kmalu izgubil dar govora. Domači so prepeljali težko poškodovanega v bolnico v Brežice, kjer se mu je po posrečeni operaciji zopet vrnil dar govora.

Strašna smrt. Prekupčevalec perutnine Franc Herman iz Trnovske vasi v župniji Sv. Bolfenk v Slov. goricah se je grel zvečer v svoji sobi pri železni peči. Mož je radi utrujenosti zadremal in se v spanju preveč približal peči. Vnela se mu je obleka in se je prebudil, ko je bil ves v plamenu. Opekline so bile tako hude, da je radi njih v silnih bolečinah

Dopisli.

Velenje. Radi ponovnih napadov v »Edinosti« in »Napreju«, še enkrat — predno bomo, če se bo to ponavljalo — nastopili drugo pot, povdarjamo sledeče, kar se tiče razdeljevanja brezposelnih podpor po skupini JSZ: Da je naša skupina JSZ razdelila izdatne podpore brezposelnim članom in da so ob tej priliki nekateri poravnali svoje obveznosti napram organizaciji in listu, kar smo javno razglasili, to strašno boli s. Pevca in Martinška. Šel je celo ovadit tov. Zajca drž. pravdniku radi goljufije. Ko se je drž. pravdnik prepričal o dejanskem stanju, je dobil s. Pevca sam dolg nos. Torej goljufij ali nepravilnosti naša organizacija in funkcionarji ni zagrešila. S. Pevca, ki ga je predzadnja skupščina Del. zbornice izključila od seje, je iskal nato utehe, dobil je pa od oblasti za nateček še klofuto. Ko je tako propadel na celi črti, je zahteval s. Pevca za svoje nelepo delo od Del. zbornice 500 Din. Iz tega se vidi, da mu je šlo za zaslužek na račun delavskih žuljev. — Ker smo že pri stvari naj povemo še to-le: S. Pevca je intrigiral, da bi člani JSZ ne dobili podpor od Borze dela. Kljub temu je JSZ vsem podpore preskrbel, če ravno se je Pevca hvalil, da je ne bodo dobili. S. Pevca je kričal enkrat na shodu, da se mora vsakega bolnika naznati, če se ga dobi v gostilni, da bo zgubil podporo. Tako bi se bolnik na potu k zdravniku ne smel niti okrepčati. Nekemu rudarju je svoj čas rekel, da če bi bil njihov član, bi rento dobil, tako jo pa ne bo in res jo do danes še ni dobil. Priča na razpolago. Glasoval je svoj čas proti večini rudarjev proti aprovizaciji in s tem tudi z drugimi socialisti prodril. Takoj po vojni se je po zaslugi socialistov odtegovalo vsem velenjskim rudarjem od plače za socialistične prispevke. Na odločen odpor pametnih rudarjev se je to nehalo in potem smo videli koliko članov in rudarjev je v Velenju še sle-

pih. Rudarji se še dobro spominjajo raznih socialističnih blagajnikov, ki so šli s »kaso« in s tem z delavskim denarjem čez mejo, zato ne zaupajo socialistom denarja in to s. Pevca boli, zato pa gre vse njegovo delo samo za tem, da razbija organizacije in delavstvo. Kam to delo pelje — rudarji premislite. Od razbitih organizacij in sovražnosti med delavci so imeli vedno svoj delež gotovi ljudje, izgrubo pa delavci. Ako delavstvo večnega kandidata s. Pevca noče nikoli izvoliti, potem mu enkrat za vselej obrnite hrbet vsi. — Velenjski rudarji.

Velenje. Ker sodrug A. Martinšek v »Napreju« štev. 3. t. l. napada tudi mene, smatram za dolžnost povedati javnosti sledeče: Iz napadov A. M. na preteklo občinsko gospodarstvo se vidi, kako toči krokodilske solze za županskim stolcem, posebno še, ker mu niso vsi dragi in številni lepaki k takemu stolu prinovali. Sodruga A. M. hoče smešiti moje ime. Res je, da se v izobrazbi tako razlikujeva, da jaz kot preprost delavec ne streljam takih kozlov kot on. Predbacia mi dalje moje strankarstvo. Na to sem jaz ponosen. Moje strankarstvo je v prepričanju, da sem na pravi poti. Zato barve ne spreminjam. On pa naj pogleda malo nazaj pred svoj prag. Dalje mi zameri sodrug A. M. da stanujem pri klerikalnih kmetih. Tu sem se menda strašno pregrešil, da ga nisem prosil za dovoljenje, kam naj grem stanovat. Od kdaj je sodrug A. M. stanovanjski urad jaz ne vem, to pa vem, da sem jaz svoboden človek v svojih privatnih zadevah. Kar se tiče ljubezni do alkohola, bo po mojem mnenju najbolje pometati pred lastnim pragom. Kaj ne, velenjčani? — Ako se dotaknem še dolžnosti s. A. M. kot delavskega zaupnika, rečem, da naj te dolžnosti tako vrši, da bomo delavci vedeli kako se naši interesi zastopajo, kar pa danes ni. Če bo treba, bom podal javnosti še več zanimivih stvari. Zdravko Zajc.

Za žene in dekleta.

Pobijajte muhe! Sedanji čas je najprimernejši za pobijanje muh. Po kotih, ob oknih, okrog vrat, blizu peči, za zastori, na okvirjih, vazah in drugih takih predmetih v sobi zlasti pa še v kuhinji, lazijo stare obnemogle muhe. Te muhe je treba brezpogojno uničiti. Če te muhe prezimijo ležejo v zgodnji spomladi ali že v pozni zimi na tisoče in tisoče jajčec iz katerih se izležejo muhe; nov nadležen zarod. Če bi se dalo doseči, da bi ljudje redno uničevali te neznatne muhe pozimi, bi se neznosna nadloga vsake kuhinje, jedilnice in jedilne shrambe znatno omejila. Zato bo pridna gospodinja v tem zimskem času skrbno uničevala prezimujoče muhe v sobi, v kuhinji, na hodniku, v jedilni shrambi, v kopalnici, v veži, v kleti, v hlevu, sploh povsod, kjer muhe opazi.

Agitirajte za „Pravico“!

Vrednost denarja: 100 lir stane 30.17 dinarjev; 100 čeških kron 168.48 Din; 1 dolar 56.85 Din; 100 avstrijskih šilingov 801.72 Din; 100 švicarskih frankov 1094.93 Din; 100 nemških mark 1354.80 dinarjev.

Nepričakovan odgovor. »Ti grdi deček ti, če bi bil jaz tvoj oče, bi te drugače vzgajal!« — »Saj še lahko postane; moja mati je vdova.«

Brez noža. Katehet: »Francek, zakaj je Adam v raju jabolko ugriznil?« — Francek: »Ker ni imel noža.«

Rojstni dan. Micika: »Mama, kdaj je pa mene štorklja prinesla?« — Mama: »Trinajstega novembra.« — Micika: »O, kako imenitno! Torej ravno na moj rojstni dan!«

Čisto jasno. Gost: »Ta juha pa ni prav nič vroča. Je ne maram!« — Natak: »Kako to? Saj je še pokusili niste!« — Gost: »V vreli juhi ne bi bil držal tako dolgo palca, ko ste mi jo nesli!«

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

5

Milica, otrok bolesti.

»Čakajte, gospodična, pozabil sem! Ravno me je gospodična opomnila, da sem pred tednom že obljubil drugi, ki jutri že nastopi!«

Milici se zvrtil v glavi. Vidi odvetnikov pogled po sebi, po nogah.

»Oprostite, gospodična. Morda drugič!«

Je le sočutje v njegovih očeh. Toda Milica neče sočutja, Milica bi rada službo! Tiplje, pa kljube ne najde. V obrazu čuti ledeni mraz, v srcu pekoč ogenj.

»Prosim! Z Bogom!« se ji utrga in omamljena stopi skozi vrata v vežo.

»Z lažjo me je tolažil,« misli Milica v čudnem vrvenju čustev. »Ni udaril naravnost. Hvala mu vsaj za to laž!« ji gre po glavi, ko se opoteka po pločniku v drugi konec mesta, v tovarno. — Tam so preveč prijazni z lepimi deklicami, je dejal ravnatelj. Kako bodo z menoj? Ah, morda bodo dali pohabljenki mir! V srcu peče slutnja in gori upanje, upanje...

Precej velika je ta tovarna in Milica šele po večkratnem vpraševanju najde pisarno. Potrka. Nihče se ne odzove. Odpre. Tam od pisalne mize v kotu se dvigne mlad gospod, ki se je pravkar sklanjal h gospodični. Gospodična si urno popravi, zardela v lice, zmršene lase, gospod malce osupel pogleda vstopajočo in ji stopi nasproti.

»Kaj bi radi?«

Glas mu je malce zastrt, hripav, v licih mu gori rdečica.

»Ali bi lahko govorila z gospodom tovarnarjem?«

»Malo boste počakali, vsak čas mora priti. — Prosim, sedite.«

Milica sede na stol. Tu se ni treba premagovati in skrivati, ker je stol tik ob njej.

Milica se razgleduje po pisarni. Od druge strani se obrača izza mize dekličja glava in dvoje modrih oči zvedavo zre vanjo. Tik za njo pri drugi

mizi sedi zopet možki, ki jo takisto opazujejo gleda. Glavica z modrimi očmi se obrne nazaj in se zasmeje. Gospod se pomenljivo odsmehuje in zopet oba pogledata Milico. Oni, ki jo je vprašal po opravi, se je ustavil ob pultu in jo tudi motri s priprtimi očmi. Milica je v zadregi. Oči povese in v srcu ji vstaja vprašanje: počemu? Ali gledajo tudi moje noge? Nehote jih potegne k sebi pod stol.

Gospodična pri prvi mizi se ozre h gospodu, ki stoji ob pultu, ta stopi k njej. Tako govorita in se pritajeno smejeta. Milica vidi: z roko ji je šel v lase in dekle se ne brani. In zdaj ji je položil roko na ramo ter se poslanja obnjo, kakor bi bila sama.

»No!« se okrene dekle, udari vsiljivca narahlo po dlani in zardi malce, se pri tem nasmeje in pokaže s pogledom na Milico. Gospod se skloni k njej, ji prišepeta nekaj in oba se posmejeta glasno. Ta smeh je čuden, je tako nekam spolzek kot mokre debele ustnice. Milici vstaja vprašanje v srcu, a si ne ve prav odgovora nanj. Gospodje so tu zelo prijazni z mladimi gospodičnami, je dejal ravnatelj. Pa si puste gospodične? O Milica, kako si še nedolžna, kako nepokvarjena! Čakaj, tudi ti boš skusila in okusila. Po Milici gre mraz in vročica.

Težki okorni koraki zapojejo po hodniku. Mladi gospod plane k pultu, se skloni v knjigo, gospodična ostri svinčnik, dvoje peres drsi po papirju. Vrata se odpro.

»Klanjam se, gospod šef!« vstanejo vsi štirje in se priklonijo.

»Dober dan, dober dan,« zamlasknejo debele ustnice debelega tovarnarja. Prav take so, kot oni spolzki smeh mladih dveh preje.

»No, lepa gospodična, česa pa želite?« se obrne tovarnar k Milici in stopi bliže k njej.

»Rada bi govorila z vami,« vstane deklica in čudno jo spreleti, da bi skočila k vratom in zbežala ven, ven na ulico.

»Tako, srček, takoj, kar izvolite za menoj!« jo povabi.

Milica za njim. Zopet se enako premaguje kot pol ure prej pri odvetniku. Gospod tovarnar stoji

sredi sobe in jo gleda. Čudno jo gleda. Ne le v obraz. Milica čuti, da jo njegovi pogledi pečejo. Nehote si popravi obleko pri vratu.

»Izvolite, gospodična!« jo prijazno povabi tovarnar.

»S čim naj vam postrežem, dušica, he, he?« sili vanjo, ko Milica sede.

»Gospod ravnatelj trgovske šole mi je napisal priporočilo za vas, ker morda rabite strojepisko,« izdavi Milica.

»Gospod ravnatelj, he, he, poznam, poznam, dober gospod je.«

Milici seže rdečica notri v čelo.

Gospod bere pismo, gleda spričevalo, a še bolj Milico, ki mu umika oči in nehote odrine s stolom nazaj.

»Tako, tako, gospodična, službo bi radi? Pri nas? No, zakaj pa ne?« Strašno jo palijo njegovi pogledi, ko govori. »Spričevalo je dobro, dobro! V praksi še niste bili?«

Milica odkima.

»Seveda še ne, vidi se vam,« jo ošine gospod s pogledom. Zopet tako, da si Milica nehote popravi krilo na kolenih. »Samo ubogati boste morali pri nas, gospodična, ubogati, he, he, he! Če ne, saj veste, vsak dan se jih oglasi po deset, he, he! Lepih, mladih, zdravih!«

Milica prebledi in nehote pobesi oči v nogi, a tudi tovarnarjevi pogledi gredo ž njenimi.

Gospod tovarnar vstane, stopi bliže k deklici in ji položi dlan na roko, ki počiva na naslonjalu:

»Koliko ste stari, gospodična, he, he?«

Tovarnarjeva roka je vlažna, mastna, v obrazu mu leži nekaj mokrega, ostudnega, Milica umakne roko.

»No, no, nič se ne bojte, gospodična! Ne jem mladih deklic, he, he,« tolaži tovarnar in ponovi vprašanje.

»Sedemnajst let,« izdavi Milica in vstane.

»Se mi je videlo. Prva služba, kaj ne?«

Stopi za njo, tako, da mu ne vidi v obraz. Ali čuti, čuti Milica njegove oči, čuti poglede, ki jo otipavajo. Nehote se obrne. Tovarnarjeva usta nekaj požirajo, kakor slino.